

AIRISTO

Hei, Ahti tässä. Tervetuloa kannelle!

Veneessä ei parane riehua, sillä lailla saattaa pudota veteen. Minulla on teille monta hienoa asiaa odottamassa leirillä, mutta ensin teidän kannattaa tutustua näihin perusasioihin siellä mantereella.

Ajattelin, että voisitte vaikka katsoa, miten merelle lähdeettäessä pitää varautua, etenkin jos on sisämaasta kotoisin ja ulappa vieraampi paikka. Kuinka hyvin teiltä sujuu pelastautuminen? Tiedättekö, mikä ero on harakalla ja meriharakalla? Osaattekohan sitoa paalusolmun? Tällaisia asioita voi katsoa kuntoon kevään aikana, niin on sitten leirillä hauskeempaa!

Ei laiva kaadu, vaikka se kallisteleeikin

Mikä on tuhto, mikä on äyskäri? Tunnetko veneen osia? Vesillä kulkemiseen liittyy paljon erikoista sanastoa, joka vieraamman päätä vähän hämmentääkin. Soutuvene, purjevene, föri, paatti, lautta ja katamaraani – mitä ne ovat, mihin niitä käytetään ja onko niillä jotain eroa?

Veneen osiin voi tutustua vaikka erilaisten kuvakirjojen avulla. Vaikka tuntuisikin vähän hassulta, niin kirjaston lasten ja nuorten osastolta löytyy usein varsin paljon tietoa sisältäviä kuvakirjoja, joissa nimetään veneiden ja laivojen osia niin nykyaikaisista kuin historiallisistakin aluksista.

Jos teillä on mahdollisuus, käykää meriaiheisessa näyttelyssä. Esimerkiksi Turun Forum Marinum -museo on mielenkiintoinen ja jännittävä paikka, jossa voi tutustua sekä merenkulun historiaan että oikeisiin vanhoihin aluksiin purjelaivoista miinalaivaan viime sotien ajoilta. Myös Kotkan Merimuseo on tutustumisen arvoinen paikka, jos Kymenlaaksossa sattuu liikkumaan; Kotkassa sijaitsee myös Maretarium, itämeriaiheinen yleisöakvaario, joka on Suomessa ainutlaatuinen. Muita meriaiheisia museoita on Suomessa esimerkiksi Korppoossa, Raumalla, Helsingin Suomenlinnassa, Kristiinankaupungissa sekä Ahvenanmaalla Maarianhaminassa. Rannikkoseudun paikallisissa museoissa on myös usein esillä meriaiheisia näyttelyitä.

Mitä tapahtuu uponneille laivoille?

Tutustukaa Suomen meriarkeologisen seuran nettisivuilta löytyviin kuviin ja videoihin sukelluksista Itämeren hyllyille. Miettikää, mitä hylyt voivat kertoa meille menneisyyden merenkulusta, kaupasta, elinkeinoista ja kulkureiteistä. Tutustukaa myös kuuluisaan Vrouw Marian hylkylöytöön ja sen lastiin.

<https://www.mas.fi/fi/tutkimus-ja-artikkelit> (Hylkykohteet -> merialue; -> sisävesialue)

<https://www.hylt.net/> (Löytyykö lähiseudulta kiinnostavia kohteita? Millaisia?)

<https://www.museovirasto.fi/fi/ajankohtaista/vrouw-maria-hylyn-loytymisesta-20-vuotta-nyt-hyllysta-kuvataan-3d-malli> (Etsinnän voi aloittaa vaikkapa tästä ja katsoa videot)

Samoajat ja vaeltajat voivat pitää elokuvaillan ja katsoa yhdessä jonkin purjehdusaiheisen elokuvan, esimerkiksi jonkin tältä listalta (mahdolliset ikäraajat huomioiden):

Master and Commander – Maailman laidalla (2003)

Russell Crowe'n tähdittämä napoleoninaikaiseen merisodankäyntiin ja miehistön jännitteisiin brittiläisellä purjealuksella keskittyvä elokuva.

Kon-Tiki (2012)

Tositarinaa pohjaava kuvaus Thor Heyerdahl -nimisen tutkijan ja hänen miehistönsä yrityksestä ylittää Tyyni valtameri samanlaisella aluksella kuin alkuperäiskansat Etelä-Amerikasta tullessaan.

Captain James Cook (1988) – Kapteeni Cook

Elokuva kuuluisan merikapteenin kolmesta löytöretkestä; vanha elokuva ja jossain määrin oman aikansa tuote, keskustelu sen näkemyksistä voi olla paikallaan

S/S Martha (1967)

kulttiklassikko, jossa stereotyyppiset merimiehet hölmöilevät rupuisella Martha-aluksellaan!

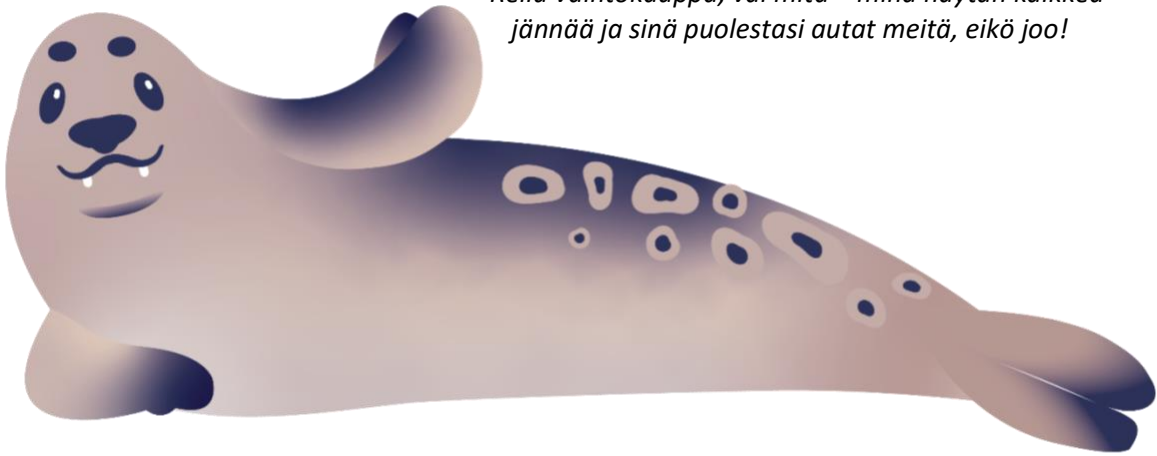
Hupimielessä tai yhdessä nuorempien ikäkausien kanssa voitte katsoa myös minkä tahansa Pirates of the Caribbean -sarjan elokuvista tai Disneyn Vaiana-animaation.

Heissan! Minä olen Knuutti.

Millonkas viimeksi kävit merellä? Oletko katsonut, millainen soppa siellä kelluu? Meillä on viime aikoina ollut ongelmaa sinilevästä ja muusta leväkukinnosta, pahimmillaan siellä, missä mummonmummoni aikoihin vielä oli kirkasta vettä ja hiekkapohja näkyi lahdensuullakin. On välillä vähän sellainen tunne, että maalla ei osata huomioida, mitä täällä merellä tapahtuu...

Mutta kuule, minä kerron mielelläni sinulle, mitä pinnan alla on ja kuinka hieno oikeasti onkaan tämä saariston luonto, niin osaat sitten varmasti kertoa muillekin siitä ja tehdä ehkä oman osasi sen suojelemiseksi?

Reilu vaihtokauppa, vai mitä – minä näytän kaikkea jännää ja sinä puolestasi autat meitä, eikö joo!

On sitä kalaa meressä, vaan ei aina apajalla

Itämeren luonto on planeettammekin mittakaavassa ainutlaatuinen. Pienten saarten, kallioluotojen, vähäsuolaisen meren ja matalikoiden pirstoma sisäsaaristo sekä luotoinen, karu ulkosaaristo ovat kauneudessaan merkittäviä. Meidän on läheltä vaikeaa nähdä, miten upeita asioita lyhyen matkan päässä löytyykään. Jos meren kanssa ei ole tekemisissä jatkuvasti, ei välttämättä tunne lajeja tai osaa lukea säätiloja ja niiden muutoksia. Miten saaristossa on eletty ennen? Miten meri vaikuttaa suuresti saariston ihmisten elämään edelleen vielä nykypäivänäkin? Mitä pinnan alla on? Katsotaan yhdessä lähempää, millainen tämä meille suurelta osin vieras mutta ihan lähellä sijaitseva maailma on!

<https://areena.yle.fi/1-50247033> – lyhyt dokumentti Saaristomerestä

Harakka vai meriharakka? Saariston linnusto poikkeaa sisämaan linnustosta melko lailla. Metsissä laulavat edelleen samat tutut tiaiset ja rastaat, mutta merenrantojen, luotojen ja rantaniittyjen linnut ovat vieraampia. Tutustukaa itsellenne uusiin lintulajeihin: merilinnut, kahlaajat, kosteikkojen linnut, yölaulajat ja rannikoiden petolinnut ovat esimerkiksi mielenkiintoisia.

<https://www.ollikorhonen.com/opi-tunnistamaan-meriharakka-ja-sen-aani-nae-ja-kuule-meriharakka-videolla/> – luontokuvaaja Olli Korhonen opastaa

<https://www.youtube.com/watch?v=eiO6tv-42Ks> – katsokaa pätkä ja koettakaa tunnistaa lajit!

<https://www.birdlife.fi/lintuharrastus/100lintulajia/opi-tuntemaan/>

https://peda.net/Catalunya/vedet/14-it%C3%A4meri/itameren_lintuja

Menkää rantakalliolle, lintutornille tai korkean mäen päälle kiikaroimaan tai kysykää, voisitteko päästä pariiksi tunniksi jonkun kokeneen lintuharrastajan kanssa seuraamaan lintujen kevätmuuttoa! Vesilintujen muutto on huikea luonnonnäytelmä, joka kaupunkilaiselta jää helposti huomaamatta. Se on kuitenkin merkinnyt vuosituhansien ajan varmaa kevään merkkiä pohjoisen asukkaille. Näettekö kurkia, hanhia, kahlaajia tai sorsia? Erotatteko kurkiauran joutsenparvesta?

<https://www.apu.fi/artikkelit/nain-seuraat-lintujen-kevatmuuttoa-suomen-7-parasta-bongauspaikkaa>

Miksi merikotka oli vaarassa kuolla sukupuuttoon? Miten kotkia suojellaan nyt ja onko siitä ollut hyötyä? Miksi merikotka ja muut petolinnut ovat tärkeitä meren ekologialle? Katsokaa merikotkista esimerkiksi tämä lyhyt filminpätkä ja miettikää, miten luonnossa kaikki vaikuttaa kaikkeen.

<https://areena.yle.fi/1-50269370>

Mitä pinnan alla luuraa? Onko siellä Iku-Turso, Vetehinen vai meduusa? Vilkaistaanpa videolta.

<https://www.youtube.com/watch?v=23SjfWB1o3o> – Meduusa

<https://www.youtube.com/watch?v=gTaXw0ptags> – Metsähallituksen luontopalvelut – Rauman Laitakari

Metsähallituksen luontopalvelut esittelee YouTube -tilillään sekä luonnossa liikkumista, kansallispuistoja että luontoa ylipäänsä. Käykää vilkaisemassa soittolistasivua ja katsokaa kiinnostavimmat!

<https://www.youtube.com/user/Mhlpviestinta/playlists>

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLltXJb13PuvFWmX1CBwRYGHjIA-ST8gq4> – merivideot erikseen

Saariston salatut elämät

Saaristo ja ihminen ovat olleet vuorovaikutuksessa jo tuhansia vuosia. Saaristoon liittyvät niin kivikautinen hylkeenpyynti, pronssikautiset hautarauniot, viikinkiajan purjealukset, keskiaikaiset hansakauppiat, Turun saaristossa lymyilleet vitaaliveljet eli kapinalliset merirosvot Kalmarin unionin aikaan, tervanpoltto, kalastajakylät, laivateollisuus kuin risteilyaluksetkin. Tutustukaa saaristoon liittyviin ilmiöihin, ihmisiin ja paikkoihin; ihmisen historiaan ja nykypäivään Itämeren saaristoalueilla esimerkiksi kirjoista, museoista tai retkeilemällä.

<https://www.rosala-viking-centre.com/fi/> – jos liikutte Rosalassa päin, tutustukaa viikinkikeskukseen.

<http://www.saaristonrengastie.fi/> – maisemareitti pyöräilylle tai autoilulle, matkan varrella museoita ja luontokohteita

<https://blogit.utu.fi/seili/category/saaksikamera/> – Itämeren tutkimusta yliopiston tutkimusasemalla

<https://www.youtube.com/watch?v=5labypV5FSY> – ulkosaaristo, veneily – hienoa dronekuvaa

<https://www.apu.fi/artikkelit/maailman-kaunein-saaristo> – Apu -lehden artikkeli Saaristomerestä

<https://www.luontoon.fi/saaristomeri/historia> – luontosivuston lyhyt teksti alueen historiasta

<https://areena.yle.fi/1-3644984> – Metallinilmainsinharrastajat etsimässä viikinkien jälkiä Ahvenanmaalta

Katsokaa Yle Areenasta lyhyitä dokumentteja saariston perinteistä ja elinkeinoista. Miettikää, miksi osa niistä on säilynyt nykypäiviin ja miksi jotkut elinkeinot jäävät historiaan. Onko perinteissä kuitenkin jotain säilyttämisen arvoista? Miksi? Mitä itse ajattelette? Ohjelmista voi katsoa myös pätkiä.

<https://areena.yle.fi/1-3857288> – Ylen Majakka -lyhytdokumenttien sarja

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/07/12/merikartan-reunoilla-suomalaista-saaristoa-linssin-lapi> – historiallisten videoklippien ja tekstien muodostama artikkeli saaristosta ja sen muutoksesta

<https://areena.yle.fi/tv/ohjelmat/30-968> – saaristoaiheisten ohjelmien hakemisto Areenassa

Kävelkää läpi jokin lähiseudun muinaispoluista tai poiketkaa päiväretkellä vierailemaan jollain kiinteällä muinaisjäänöksellä (raunio, kuppikivi, hautaröykkiö, asuinpaikka...). Millaisilla paikoilla ne sijaitsivat ennen? Millainen paikka on nyt? Miettikää, kuinka kauan siellä on asuttu ja miksi paikka sopii asumiseen.

<http://www.muinaispolut.fi/muinaisjaannokset>

Tehkää päiväretki tai kävely johonkin lähiseudun valtakunnallisesti merkittävään kulttuurimaisemaan ja tutkikaa sitä kaikilla aisteillanne: ei pelkästään se, miltä maisema näyttää, mutta myös se, mitä ääniä siellä kuuluu ja miltä siellä tuoksuu, miltä jalkojen alla tuntuu, mistä päin tuulee... Miten vuodenaika, vuorokaudenaika ja viikonpäivä vaikuttavat siihen, millainen ympäristö on? Löydätte kartat ja kuvaukset seuraavista tiedostoista helpoiten:

<https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B663604B4-44AC-4091-A77A-2A880F98BA63%7D/57774> - Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet –kartta

<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/29087> - Arvokkaat maisema-alueet –julkaisu, jossa kerrottu tarkemmin Suomen kulttuurimaisemista

Metsien kätkemä -ohjelmasarja esittelee maisemia, tarinoita ja matkailua.

- <https://areena.yle.fi/1-2883125> – Jakso 1: Saaristomeri
- <https://areena.yle.fi/1-2883128> – Jakso 3: Ahvenanmaan aarteet

AHTI, KNUUTTI & TUOVI

